

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

11 ianuarie 2024*

„Trimitere preliminară – Protecția consumatorilor – Directiva 2008/48/CE – Contracte de credit pentru consumatori – Articolul 8 – Obligația verificării de către creditor a bonității consumatorului – Regularizarea unei încălcări ca urmare a executării integrale a contractului de credit – Articolul 23 – Sancțiuni eficiente, proporționale și cu efect de descurajare – Nulitatea contractului de credit și decăderea din dreptul creditorului la plata dobânzilor convenite – Lipsa unei consecințe prejudiciabile pentru consumator – Responsabilizarea creditorilor și prevenirea practicilor iresponsabile în momentul acordării de credite consumatorilor”

În cauza C-755/22,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Okresní soud Praha-západ (Tribunalul Districtual din Praga-Vest, Republica Cehă), prin decizia din 1 august 2022, primită de Curte la 13 decembrie 2022, în procedura

Nárokuj s.r.o.

împotriva

EC Financial Services, a.s.,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din doamna K. Jürimäe, președintă de cameră, și domnii N. Piçarra, M. Safjan (raportor), N. Jääskinen și M. Gavalec, judecători,

avocat general: domnul J. Richard de la Tour,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Nárokuj s.r.o., de R. Pukl, advokát;
- pentru EC Financial Services, a.s., de F. Petráš, advokát;

* Limba de procedură: ceha.

- pentru guvernul ceh, de M. Smolek, S. Šindelková și J. Vlácil, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de P. Ondrůšek și I. Rubene, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea Directivei 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori și de abrogare a Directivei 87/102/CEE a Consiliului (JO 2008, L 133, p. 66).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Nárokuj s.r.o., pe de o parte, și EC Financial Services, a.s., pe de altă parte, în legătură cu restituirea unor sume legate de un credit pe care aceasta din urmă l-a acordat unui consumator.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Considerentele (7), (9) și (26) ale Directivei 2008/48 au următorul cuprins:

„(7) Pentru a facilita apariția unei piețe interne eficiente în domeniul creditelor de consum, este necesar să se prevadă un cadru comunitar armonizat într-o serie de domenii fundamentale.
[...]

[...]

(9) O armonizare completă este necesară pentru a se asigura tuturor consumatorilor din Comunitate un nivel ridicat și echivalent de protecție a intereselor lor și pentru crearea unei veritabile piețe interne. [...]

[...]

(26) Statele membre ar trebui să ia măsurile corespunzătoare pentru a promova practici responsabile pe parcursul tuturor etapelor relației de creditare, luând în considerare trăsăturile specifice ale pieței lor de credit. Aceste măsuri pot cuprinde, de exemplu, furnizarea de informații pentru consumatori și educarea acestora, inclusiv avertismente cu privire la riscurile asociate nerambursării și îndatorării excesive. Este important ca, în special pe piața de credit, care este în curs de extindere, creditorii să nu se lanseze într-un proces iresponsabil de acordare de împrumuturi sau să acorde credite fără evaluarea prealabilă a bonității, iar statele membre ar trebui să efectueze supravegherea necesară evitării unor astfel de conduite și să stabilească modalitățile necesare pentru sancționarea creditorilor în cazul în care aceștia se comportă astfel. [...] [C]reditorii ar trebui să aibă răspunderea de a verifica individual bonitatea consumatorului. În acest scop, acestora ar

trebui să li se permită folosirea informațiilor furnizate de către consumator nu numai pe durata întocmirii documentației de credit, dar și pe parcursul unui raport comercial de lungă durată cu respectivul consumator. Autoritățile statelor membre ar putea, de asemenea, să ofere creditorilor instrucțiuni și orientări corespunzătoare. Totodată, consumatorii ar trebui să acționeze cu prudență și să își respecte obligațiile contractuale.”

- 4 Articolul 8 din această directivă, intitulat „Obligația de a evalua bonitatea consumatorului”, prevede:

„(1) Statele membre se asigură că, înainte de încheierea unui contract de credit, creditorul evaluează, atunci când este cazul, bonitatea consumatorului pe baza unui volum suficient de informații obținute de la consumator și, dacă este necesar, pe baza consultării bazei de date relevante. Statele membre a căror legislație prevede obligația evaluării bonității consumatorilor de către creditori, pe baza consultării bazei de date relevante, pot menține această obligație.

(2) Statele membre se asigură că, în cazul în care părțile convin la modificarea valorii totale a creditului după încheierea contractului de credit, creditorul actualizează informațiile financiare aflate la dispoziția sa privind consumatorul și evaluează bonitatea consumatorului înainte de efectuarea oricărei creșteri semnificative a valorii totale a creditului.”

- 5 Potrivit articolului 23 din directiva menționată, intitulat „Sanțiuni”:

„Statele membre stabilesc normele de sancționare aplicabile în cazul încălcării dispozițiilor de drept intern adoptate în temeiul prezentei directive și întreprind toate măsurile necesare pentru a asigura că acestea sunt aplicate. Aceste sancțiuni trebuie să fie eficiente, proporționale și cu efect de descurajare.”

Dreptul ceh

- 6 Articolul 86 din zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru (Legea nr. 257/2016 privind creditul de consum), astfel cum a fost modificată prin zákon č. 96/2022 Sb. (Legea nr. 96/2022) (denumită în continuare „Legea nr. 257/2016 privind creditul de consum”), prevede:

„(1) Înainte de încheierea unui contract de credit de consum sau de modificarea oricăreia dintre obligațiile cuprinse în respectivul contract care să presupună o creștere semnificativă a sumei aferente creditului de consum, creditorul trebuie să evalueze bonitatea consumatorului pe baza unor informații necesare, credibile, suficiente și proporționale obținute de la consumator și, dacă este necesar, dintr-o bază de date care să permită evaluarea bonității consumatorului sau din alte surse. Creditorul va acorda creditul de consum numai în cazul în care evaluarea bonității consumatorului indică faptul că nu există suspiciuni întemeiate cu privire la capacitatea consumatorului de a rambursa creditul de consum.

(2) Atunci când evaluează bonitatea consumatorului, creditorul trebuie să evalueze în mod special capacitatea acestuia de a efectua în mod regulat rambursările creditului de consum conform celor convenite în contract, pe baza comparării veniturilor consumatorului cu cheltuielile și cu mijloacele de acoperire a oricăror alte datorii deja contractate. În plus, creditorul trebuie să ia în calcul valoarea oricărei proprietăți dacă efectul pe care îl produce contractul de credit de consum constă mai degrabă în rambursarea totală sau parțială a acestuia din veniturile obținute în urma vânzării proprietăților consumatorului decât prin rambursări lunare sau dacă

din situația financiară a consumatorului rezultă că acesta va avea capacitatea de a rambursa creditul de consum indiferent de veniturile sale.”

- 7 Articolul 87 alineatul (1) din această lege are următorul cuprins:

„În cazul în care creditorul acordă consumatorului creditul de consum cu încălcarea articolului 86 alineatul (1) a doua teză, contractul va fi lovit de nulitate. Instanța va ține seama din oficiu de nulitate. Consumatorul este obligat să ramburseze valoarea principală a creditului de consum într-un termen proporțional cu posibilitățile sale.”

Litigiul principal și întrebarea preliminară

- 8 Un consumator a încheiat cu JET Money s.r.o., societate a cărei succesoare în drepturi este EC Financial Services, un contract de credit de consum în valoare de 50.000 de coroane cehe (CZK) (aproximativ 2 000 de euro). Înainte de încheierea acestui contract, consumatorul a furnizat o serie de informații privind situația sa personală și economică. Ulterior, a rambursat acest credit, plătind o sumă totală de 85 000 CZK (aproximativ 3 500 de euro), care includea costurile accesorii creditului menționat. Acesta nu a invocat nicio obiecție împotriva contractului menționat în perioada de rambursare a aceluiași credit.
- 9 Nárokuj, reclamanta din litigiul principal, este o societate comercială căreia consumatorul i-a cesionat creanțele pe care le-ar fi putut invoca împotriva creditorului în temeiul contractului de credit de consum. În fața Okresní soud Praha-západ (Tribunalul Districtual din Praga-Vest, Republica Cehă), instanța de trimitere, această societate invocă nulitatea contractului respectiv pentru motivul că creditorul nu și-a îndeplinit obligația de a evalua bonitatea consumatorului. În cadrul acțiunii sale întemeiate pe îmbogățirea fără justă cauză, aceasta solicită plata sumei de 35 000 CZK care constă în diferența dintre suma principală a creditului menționat și suma rambursată de consumator, majorată cu dobânzile legale de întârziere.
- 10 La rândul său, EC Financial Services, pârâta din acțiunea principală, consideră că bonitatea consumatorului a fost evaluată suficient și că, în orice caz, normele privind protecția consumatorilor nu își găsesc aplicarea întrucât creanța în discuție în litigiul principal nu mai este deținută de un consumator, ci de o societate comercială.
- 11 Ținând seama de aceste argumente, instanța de trimitere ridică problema dacă, având în vedere Directiva 2008/48, un creditor poate fi sancționat în cazul în care încălcarea obligației de evaluare a bonității unui consumator înainte de încheierea unui contract de credit nu a determinat consecințe prejudiciabile pentru acesta din urmă. În această privință, ea arată că, deși anumite instanțe naționale au răspuns afirmativ la această întrebare chiar în ipoteza în care creditul în discuție a fost rambursat integral și fără obiecții din partea consumatorului, o interpretare contrară, întemeiată pe o evaluare comparativă a intereselor celor două părți la contractul menționat și ținând seama de faptul că consumatorul este de asemenea răspunzător pentru comportamentul său, pare posibilă.
- 12 În plus, instanța de trimitere observă că articolul 8 din Directiva 2008/48 are ca scop să evite întâmpinarea de către consumator a unor dificultăți financiare la rambursarea creditului, astfel încât s-ar putea considera că obligația creditorului de a examina bonitatea consumatorului nu constituie obiectivul principal al acestei directive, ci un mijloc care permite atingerea acestui obiectiv.

- 13 Pe de altă parte, această instanță apreciază că bonitatea unui consumator nu poate fi evaluată în mod izolat, numai pe baza elementelor pe care creditorul le solicită acestuia, ci trebuie evaluată și în funcție de modul în care s-a desfășurat raportul contractual în raport cu obiectivul de protecție a consumatorilor urmărit de Directiva 2008/48.
- 14 În sfârșit, ar trebui să se țină seama în special de principiile securității juridice și buneii-credințe, în măsura în care un creditor care a acordat un credit unui consumator pe care acesta l-a rambursat ulterior trebuie să poată avea încredere în faptul că, prin plățile sale, consumatorul și-a achitat datoria contractuală. Din moment ce acest consumator nu ar fi suferit nicio consecință prejudiciabilă, nu ar fi necesar să se aplice o sancțiune cu unic scop de prevenire.
- 15 În aceste condiții, Okresní soud Praha-západ (Tribunalul Districtual din Praga-Vest) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Directiva [2008/48] urmărește sancționarea creditorului ca urmare a evaluării incomplete a bonității consumatorului, chiar și în cazul în care consumatorul a rambursat integral creditul și nu a invocat nicio obiecție împotriva contractului în cursul rambursării creditului?”

Cu privire la întrebarea preliminară

Cu privire la admisibilitate

- 16 Comisia Europeană consideră că întrebarea preliminară este ipotetică, pentru motivul că premisa pe care se întemeiază aceasta, și anume că evaluarea bonității consumatorului vizat nu a fost efectuată în conformitate cu articolul 8 alineatul (1) din Directiva 2008/48 sau cu dispozițiile naționale care transpun această dispoziție, este eronată. Astfel, decizia de trimitere nu ar conține elemente care să indice că această evaluare a fost efectiv insuficientă.
- 17 În această privință, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, în cadrul cooperării dintre Curte și instanțele naționale, instituită prin articolul 267 TFUE, numai instanța națională care este sesizată cu soluționarea litigiului și care trebuie să își asume răspunderea pentru hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată are competența să aprecieze, luând în considerare particularitățile cauzei, atât necesitatea unei decizii preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și relevanța întrebărilor pe care le adresează Curții. În consecință, în cazul în care întrebările adresate privesc interpretarea unei norme de drept al Uniunii, Curtea este în principiu obligată să se pronunțe (Hotărârea din 14 iulie 2022, Volkswagen, C-134/20, EU:C:2022:571, punctul 56 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 31 ianuarie 2023, Puig Gordi și alții, C-158/21, EU:C:2023:57, punctul 50, precum și jurisprudența citată).
- 18 Rezultă că întrebările privind dreptul Uniunii beneficiază de o prezumție de relevanță. Curtea poate refuza să se pronunțe asupra unei întrebări preliminare adresate de o instanță națională numai dacă printre altele este evident că interpretarea solicitată a dreptului comunitar nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul acțiunii principale ori atunci când problema este de natură ipotetică (a se vedea în acest sens Hotărârea din 14 iulie 2022, Volkswagen, C-134/20, EU:C:2022:571, punctul 57 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 31 ianuarie 2023, Puig Gordi și alții, C-158/21, EU:C:2023:57, punctul 51, precum și jurisprudența citată).
- 19 Situația este însă diferită în prezenta cauză.

- 20 Astfel, din decizia de trimitere reiese că întrebările instanței de trimitere se întemeiază pe ipoteza, formulată de Nárokuj și contestată de EC Financial Services, potrivit căreia aceasta din urmă nu și-a îndeplinit obligația de evaluare a bonității consumatorului prevăzută la articolul 86 din Legea nr. 257/2016 privind creditul de consum, printre altele pentru motivul că nu a verificat în mod fiabil cuantumul real al cheltuielilor consumatorului în cauză.
- 21 În această privință, trebuie amintit că Directiva 2008/48 nu enunță în mod exhaustiv informațiile cu ajutorul cărora creditorul trebuie să evalueze bonitatea consumatorului (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 decembrie 2014, CA Consumer Finance, C-449/13, EU:C:2014:2464, punctul 36).
- 22 În consecință, problema dacă creditorul a îndeplinit, în împrejurările din cauza principală, obligația care îi revine în temeiul articolului 8 din Directiva 2008/48 ține în esență de o apreciere a cerințelor prevăzute în acest scop de dreptul național.
- 23 Or, nu este de competența Curții, în cadrul procedurii prevăzute la articolul 267 TFUE, să se pronunțe cu privire la interpretarea dreptului național și să hotărască dacă interpretarea dată de instanța de trimitere este corectă, din moment ce, în cadrul acestei proceduri, întemeiată pe o separare clară a funcțiilor între instanțele naționale și Curte, orice apreciere a situației de fapt și a dreptului național este numai de competența instanței naționale [a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 martie 2023, Caixabank (Comision de acordare a împrumutului), C-565/21, EU:C:2023:212, punctul 37 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 4 mai 2023, Bundesrepublik Deutschland (Căsuță electronică judiciară), C-60/22, EU:C:2023:373, punctul 40 și jurisprudența citată].
- 24 În aceste condiții, nu rezultă în mod vădit că interpretarea solicitată a Directivei 2008/48 nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal ori că problema ridicată este de natură ipotetică, în sensul jurisprudenței amintite la punctul 18 din prezenta hotărâre.
- 25 Rezultă că întrebarea preliminară este admisibilă, înțelegându-se că va reveni instanței de trimitere sarcina de a verifica dacă, în cauza principală, creditorul nu și-a îndeplinit efectiv obligația care îi revine în temeiul articolului 8 din Directiva 2008/48.

Cu privire la fond

- 26 Prin intermediul întrebării preliminare, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolele 8 și 23 din Directiva 2008/48 trebuie interpretate în sensul că se opun ca, atunci când creditorul și-a încălcat obligația de evaluare a bonității consumatorului, acest creditor să fie sancționat, în conformitate cu dreptul național, prin nulitatea contractului de credit de consum și prin decăderea din dreptul său la plata dobânzilor convenite, chiar dacă respectivul contract a fost executat integral de părți, iar consumatorul nu a suferit consecințe prejudiciabile ca urmare a acestei încălcări.
- 27 Cu titlu preliminar, trebuie observat că faptul că litigiul principal se desfășoară numai între profesioniști nu se opune aplicării Directivei 2008/48 în cadrul acestui litigiu. Astfel, Curtea a statuat deja că domeniul de aplicare al acestei directive nu depinde de identitatea părților din litigiul în cauză, ci de calitatea părților la contractul de credit (Hotărârea din 11 septembrie 2019, Lexitor, C-383/18, EU:C:2019:702, punctul 20).

- 28 Or, din decizia de trimitere reiese că creanța care face obiectul litigiului principal se întemeiază pe o obligație de restituire născută din rezoluțiunea contractului de credit de consum încheiat între un consumator și JET Money, căreia i-a succedat în drepturi EC Financial Services, și că respectiva creanță a fost cesionată de consumatorul menționat societății Nárokuj după rambursarea creditului.
- 29 Acestea fiind precizate, trebuie arătat că întrebările instanței de trimitere pot fi înțelese în sensul că privesc atât eventuala regularizare a unei preținse încălcări a articolului 8 din Directiva 2008/48 ca urmare a executării integrale a contractului de credit, cât și conformitatea cu articolul 23 din această directivă a măsurilor prevăzute de dreptul ceh pentru sancționarea unei asemenea încălcări. Pentru a răspunde în mod util la întrebarea preliminară, aceste două aspecte trebuie abordate succesiv.
- 30 În ceea ce privește, în primul rând, eventuala regularizare a unei încălcări a articolului 8 din Directiva 2008/48 prin executarea integrală a contractului de credit, trebuie amintit că, pentru a interpreta o dispoziție de drept al Uniunii, trebuie să se țină seama nu numai de formularea acestuia, ci și de contextul său și în special de obiectivele urmărite de reglementarea din care face parte [a se vedea în acest sens Hotărârea din 8 iunie 2023, YYY. (Noțiunea de „consumator”), C-570/21, EU:C:2023:456, punctul 28 și jurisprudența citată].
- 31 Din modul de redactare a articolului 8 alineatul (1) din Directiva 2008/48 reiese că creditorul este obligat să evalueze bonitatea consumatorului înainte de încheierea unui contract de credit. Curtea a subliniat deja caracterul precontractual al acestei obligații (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 decembrie 2014, CA Consumer Finance, C-449/13, EU:C:2014:2464, punctul 45).
- 32 Această simplă împrejurare nu permite însă să se stabilească dacă și, eventual, în ce condiții executarea integrală a contractului de credit poate remedia existența unei încălcări a obligației creditorului de a evalua bonitatea consumatorului, cu atât mai mult cu cât Directiva 2008/48 nu stabilește nici modul în care creditorul trebuie să își îndeplinească această obligație (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 decembrie 2014, CA Consumer Finance, C-449/13, EU:C:2014:2464, punctul 36), nici obligațiile care îi revin în funcție de rezultatul evaluării (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 iunie 2019, Schyns, C-58/18, EU:C:2019:467, punctele 42 și 43).
- 33 În ceea ce privește examinarea obiectivelor urmărite de Directiva 2008/48, reiese dintr-o jurisprudență constantă că obligația de a evalua bonitatea consumatorului prevăzută la articolul 8 din aceasta, prin faptul că urmărește protejarea consumatorilor împotriva riscurilor de supraîndatorare și de insolvabilitate, contribuie la realizarea obiectivului directivei menționate, care constă, astfel cum reiese din considerentele (7) și (9) ale acesteia, în a prevedea, în materia creditului pentru consumatori, o armonizare completă și imperativă într-o serie de domenii fundamentale, care este considerată ca fiind necesară pentru a se asigura tuturor consumatorilor din Uniunea Europeană un nivel ridicat și echivalent de protecție a intereselor lor și pentru a facilita apariția unei piețe interne performante a creditului de consum (Hotărârea din 27 martie 2014, LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, punctul 42, și Hotărârea din 5 martie 2020, OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, punctul 21).
- 34 În plus, Curtea a statuat în mod repetat că, având în vedere considerentul (26) al Directivei 2008/48, această obligație urmărește de asemenea să responsabilizeze creditorii, precum și să evite acordarea de împrumuturi unor consumatori insolvabili [a se vedea în acest sens Hotărârea

din decembrie 2014, CA Consumer Finance, C-449/13, EU:C:2014:2464, punctul 35, Hotărârea din 5 martie 2020, OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, punctul 20, precum și Hotărârea din 10 iunie 2021, Ultimo Portfolio Investment (Luxemburg), C-303/20, EU:C:2021:479, punctul 28].

- 35 Rezultă, pe de o parte, că obligația creditorului care constă în evaluarea bonității consumatorului urmărește să prevină simplul risc de supraîndatorare sau de insolvabilitate care rezultă dintr-o verificare insuficientă a capacității și a tendinței acestuia de a rambursa creditul. Or, astfel de consecințe financiare ale încheierii unui contract de credit asupra situației consumatorului se pot produce și după rambursarea creditului.
- 36 Pe de altă parte, responsabilizarea creditorilor și prevenirea practicilor iresponsabile în momentul acordării de credite consumatorilor contribuie în mod esențial la buna funcționare a pieței creditului de consum. Din moment ce aceste scopuri sunt independente de situația sau de comportamentul unui anumit consumator, ele nu sunt atinse prin simplul fapt al executării integrale a contractului de credit încheiat de acesta din urmă. Orice altă interpretare ar conduce la favorizarea nerespectării de către creditor a obligației care îi revine în temeiul articolului 8 din Directiva 2008/48 și ar fi susceptibilă să lipsească această dispoziție de efectul său util.
- 37 Rezultă că o analiză întemeiată pe finalitățile articolului 8 din Directiva 2008/48 permite să se concluzioneze că o încălcare a obligației creditorului care constă în verificarea bonității consumatorului, prevăzută de această dispoziție, nu poate fi regularizată prin simplul fapt al executării integrale a contractului de credit. Faptul că consumatorul nu a ridicat nicio obiecție cu privire la contract în timpul perioadei de rambursare este irelevant.
- 38 Mai trebuie precizat că constatările care figurează la punctul anterior nu sunt repuse în discuție de punctul 279 din Hotărârea din 21 decembrie 2023, BMW Bank și alții (C-38/21, C-47/21 și C-232/21, EU:C:2023:1014), în care Curtea a statuat că, din moment ce executarea unui contract constituie mecanismul natural de stingere a obligațiilor contractuale și în lipsa unor dispoziții specifice în această privință, un consumator nu se mai poate prevala de dreptul de retragere pe care i-l recunoaște articolul 14 alineatul (1) din Directiva 2008/48 odată ce contractul de credit a fost executat integral de părți, iar obligațiile reciproce care decurg din acest contract au încetat din acest motiv.
- 39 Astfel, faptul că, după executarea integrală a contractului de credit, părțile la acesta nu mai sunt în măsură să se prevaleze de angajamentele reciproce care decurg din acest contract nu are incidență asupra existenței unei creanțe întemeiate pe o obligație de restituire a plății nedatorate născute din aplicarea unei reglementări naționale care sancționează, în conformitate cu ceea ce impune articolul 23 din această directivă, nerespectarea obligației creditorului care constă în verificarea bonității consumatorului, prevăzută la articolul 8 din directiva menționată.
- 40 În ceea ce privește, în al doilea rând, adaptarea regimului sancțiunilor aplicabile în cazul încălcării dispozițiilor naționale adoptate în temeiul articolului 8 din Directiva 2008/48, trebuie amintit că, în conformitate cu articolul 23 din directiva menționată, acest regim trebuie definit astfel încât sancțiunile să fie eficiente, proporționale și cu efect de descurajare [a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 iunie 2021, Ultimo Portfolio Investment (Luxemburg), C-303/20, EU:C:2021:479, punctul 30 și jurisprudența citată].
- 41 În acest scop, rigoarea sancțiunilor trebuie să fie adecvată gravității încălcărilor pe care le reprimă, asigurând un efect realmente descurajator, fără a depăși însă ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivelor urmărite de articolul 8 din Directiva 2008/48 [a se vedea în acest sens Hotărârea din

5 martie 2020, OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, punctul 26, și Hotărârea din 14 octombrie 2021, Landespolizeidirektion Steiermark (Aparate tip slot-machine), C-231/20, EU:C:2021:845, punctul 45].

- 42 Deși revine instanței de trimitere, singura competentă să interpreteze și să aplice dreptul național, sarcina de a verifica dacă, având în vedere ansamblul împrejurărilor din litigiul principal, sancțiunile în discuție în fața sa îndeplinesc cerințele care figurează la punctul precedent, Curtea, pronunțându-se asupra trimiterii preliminare, poate totuși să îi ofere precizări pentru a o orienta în aprecierea sa (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 martie 2020, OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, punctele 27 și 28).
- 43 În speță, din dosarul de care dispune Curtea reiese că, potrivit dreptului ceh, încălcarea obligației creditorului care constă în evaluarea bonității consumatorului, prevăzută la articolul 86 din Legea nr. 257/2016 privind creditul de consum, este sancționată cu nulitatea contractului de credit, astfel cum este prevăzută la articolul 87 alineatul (1) din această lege, care determină decăderea din dreptul creditorului la plata dobânzilor convenite.
- 44 Instanța de trimitere, precum și EC Financial Services și Comisia consideră în esență că, atunci când contractul de credit a fost executat integral fără ca consumatorul să fi suferit consecințe prejudiciabile, impunerea unei asemenea sancțiuni ar fi disproporționată din moment ce ar depăși ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivelor Directivei 2008/48.
- 45 În această privință, este necesar să se arate că revine statelor membre sarcina de a ține seama în mod corespunzător, la stabilirea unui regim adecvat de sancțiuni aplicabile în cazul încălcării de către creditor a obligațiilor care îi revin în temeiul Directivei 2008/48, de importanța prejudiciului pe care comportamentul creditorului l-a cauzat consumatorului (a se vedea prin analogie Hotărârea din 16 aprilie 2015, UPC Magyarország, C-388/13, EU:C:2015:225, punctul 58). Atunci când este posibilă alegerea între mai multe măsuri în mod egal adecvate pentru realizarea obiectivelor urmărite de această directivă, trebuie, în temeiul principiului proporționalității, să se recurgă la cea mai puțin constrângătoare, înțelegându-se că, în orice caz, inconvenientele cauzate de măsura vizată nu trebuie să fie disproporționate în raport cu aceste obiective (a se vedea în acest sens Hotărârea din 24 februarie 2022, Agenzia delle dogane e dei monopoli și Ministero dell'Economia e delle Finanze, C-452/20, EU:C:2022:111, punctele 37 și 38, precum și jurisprudența citată).
- 46 În această privință, în ipoteza în care un contract de credit încheiat de un consumator a fost executat integral, fără ca acest consumator să fi suferit consecințe prejudiciabile în cursul sau ca urmare a acestei executări, nu este mai puțin adevărat că, după cum rezultă din cuprinsul punctelor 33 și 34 din prezenta hotărâre, obligația prevăzută la articolul 8 din Directiva 2008/48 urmărește nu numai să protejeze consumatorii împotriva unor astfel de riscuri, ci și să responsabilizeze creditorii și să evite acordarea de împrumuturi unor consumatori insolvabili.
- 47 În lumina acestei duble finalități, Curtea a statuat deja că, având în vedere importanța esențială pe care o are această obligație în contextul Directivei 2008/48, încălcarea sa poate fi sancționată, în conformitate cu dreptul național, prin decăderea din dreptul creditorului la dobânzi [a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 iunie 2021, Ultimo Portfolio Investment (Luxemburg), C-303/20, EU:C:2021:479, punctele 39 și 40].

- 48 Pe de altă parte, Curtea a statuat deja, într-o cauză privind aceeași reglementare națională precum cea în discuție în litigiul principal, că o sancțiune care implică, în cazul încălcării obligației de evaluare a bonității consumatorului, decăderea din dreptul creditorului la dobânzile convenite pare adecvată gravității încălcării pe care o reprimă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 martie 2020, OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, punctul 30).
- 49 Or, trebuie arătat, pe de o parte, că subordonarea aplicării unei sancțiuni care implică nulitatea contractului de credit, precum și decăderea creditorului din dreptul de a obține plata dobânzilor convenite condiției ca consumatorul să fi suferit o consecință prejudiciabilă ar putea favoriza nerespectarea de către creditori a obligației care le revine în temeiul articolului 8 din Directiva 2008/48. Astfel, aceștia ar putea fi stimulați în acest fel să nu efectueze o evaluare sistematică și exhaustivă a bonității tuturor consumatorilor cărora le acordă credite, ceea ce ar fi contrar finalităților de responsabilizare a creditorilor și de prevenire a practicilor iresponsabile la acordarea de credite consumatorilor. De altfel, o asemenea interpretare ar putea aduce atingere caracterului realmente descurajator al sancțiunii prevăzute.
- 50 Pe de altă parte, deși sancțiunea în discuție în litigiul principal poate, în măsura în care implică rezoluțiunea contractului de credit, să producă fără nicio îndoială consecințe serioase față de creditor, această simplă împrejurare nu implică faptul că acesta din urmă ar suferi în mod necesar inconveniente disproporționate în raport cu dublul scop urmărit de articolul 8 din Directiva 2008/48 și nici, după cum susține EC Financial Services în observațiile sale scrise, că riscul de a fi expus acestor consecințe chiar după rambursarea creditului ar constitui o atingere adusă libertății de a desfășura o activitate comercială.
- 51 Rezultă că, sub rezerva verificărilor care trebuie efectuate de instanța de trimitere, principiul proporționalității nu se opune ca un stat membru să aleagă să sancționeze încălcarea dispozițiilor naționale care asigură transpunerea articolului 8 din Directiva 2008/48 prin nulitatea contractului de credit și decăderea din dreptul creditorului la plata dobânzilor convenite, chiar în condițiile în care consumatorul nu a suferit consecințe prejudiciabile ca urmare a acestei încălcări.
- 52 Având în vedere motivele care precedă, este necesar să se răspundă la întrebarea preliminară că articolele 8 și 23 din Directiva 2008/48 trebuie interpretate în sensul că nu se opun ca, atunci când creditorul și-a încălcat obligația de evaluare a bonității consumatorului, acest creditor să fie sancționat, în conformitate cu dreptul național, prin nulitatea contractului de credit de consum și prin decăderea din dreptul său la plata dobânzilor convenite, chiar dacă respectivul contract a fost executat integral de părți, iar consumatorul nu a suferit consecințe prejudiciabile ca urmare a acestei încălcări.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 53 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

Articolele 8 și 23 din Directiva 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori și de abrogare a Directivei 87/102/CEE a Consiliului

trebuie interpretate în sensul că

nu se opun ca, atunci când creditorul și-a încălcat obligația de evaluare a bonității consumatorului, acest creditor să fie sancționat, în conformitate cu dreptul național, prin nulitatea contractului de credit de consum și prin decăderea din dreptul său la plata dobânzilor convenite, chiar dacă respectivul contract a fost executat integral de părți, iar consumatorul nu a suferit consecințe prejudiciabile ca urmare a acestei încălcări.

Semnături